Nr 37.

[Ankom till riksdagens kansli den 22 april 1927 kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning av vissa framställningar angående pensioner och understöd, att utgå av vissa affärsdrivande verks medel.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande över nedannämnda till utskottet hänvisade framställningar rörande pensioner och understöd, att utgå av affärsdrivande verks medel.

1:o.

Ang. pension åt amanuensen C. A. Erixon.

I en till riksdagen avlåten, den 18 februari 1927 dagtecknad proposition nr 117 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, i punkten 1:o föreslagit riksdagen medgiva, att amanuensen i generalpoststyrelsen *Carl Arvid Erixon* må från och med den dag, då han entledigas från sin anställning i generalpoststyrelsen, dock tidigast från och med den 1 juli 1927, under sin återstående livstid åtnjuta en årlig pension av 1,200 kronor, att utgå av postmedel.

Erixon, som är född den 20 juli 1860, erhöll, efter år 1888 avlagd hovrättsexamen, den 30 september 1892 anställning hos generalpoststyrelsen såsom e. o. tjänsteman. Från och med den 1 januari 1900 erhöll han amanuensbefattning med tjänstgöringsskyldighet av 5 timmar per söckendag mot ett arvode av 720 kronor för år, vilket från och med den 1 januari 1910 höjts till och alltjämt utgår med 1,680 kronor för år, dyrtidstillägg oräknat.

Erixon har uppgivit, att han på grund av sin från tidigaste barndom svaga hälsa av läkare förbjudits arbeta mer än högst 5 timmar om dagen och att han därför ej vågat söka ordinarie anställning med dess till minst 7 timmar per dag bestämda tjänstgöringstid.

Generalpoststyrelsen har meddelat, att det vid förestående omorganisation av styrelsen måhända bleve nödvändigt att entlediga Erixon ur tjänst samt framhållit, att det vore önskvärt, att Erixon då med hänsyn till sin långa och utan anmärkning fullgjorda tjänstgöring bereddes understöd av postmedel för sin återstående livstid.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Utskottet. Under erinran, att riksdagen tidigare i vissa fall beviljat pension åt icke-ordinarie befattningshavare i amanuensställning, får utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot det av Kungl. Maj:t i förevarande fall föreslagna pensionsbeloppet, hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

2:o.

Ang. understöd åt postbiträdet Anna Hildur Elmir Eriksson.

Uti punkten 2:o av samma proposition nr 117 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att postbiträdet *Anna Hildur Elmir Eriksson* må från och med den dag, då hon entledigas ur postverkets tjänst, under sin återstående livstid åtnjuta ett årligt understöd av 1,380 kronor, att utgå av postmedel.

Postbiträdet Eriksson, som är född den 10 oktober 1861 och sålunda 65 år gammal, har alltsedan den 1 oktober 1902 varit anställd vid postanstalten i Limhamn. Under tiden 1 oktober 1902—30 april 1914 har hon tjänstgjort vid dåvarande poststationen i Limhamn och därvid på eget ansvar handhaft kassatjänstgöringen samt expeditionen av ankommande och avgående poster. Alltsedan den 1 maj 1914, då postkontor inrättades i Limhamn, har hon varit anställd såsom dispositionsbiträde vid nämnda postkontor och i denna egenskap, under 7 timmars daglig arbetstid, bestritt i huvudsak samma göromål, som i allmänhet åligga postexpeditör.

Postbiträdet Erikssons ersättning har under tiden 1 oktober 1902—30 april 1914 utgått med 50—75 kronor för månad samt därefter med så småningom stigande belopp; från och med den 1 november 1919 har hon åtnjutit en årlig avlöning av 2,580 kronor.

Vidare har Eriksson tjänstgjort i telegrafverket under tiden från den 1 april 1895 till och med den 31 maj 1913 såsom föreståndare för telegramexpeditionen i Limhamn samt från förstnämnda dag intill mitten av år 1901 såsom föreståndare jämväl för växelstationen därstädes. Hon har sålunda varit anställd i statens tjänst sammanlagt över 31 år och under hela denna tid fullgjort henne åliggande göromål med stort nit, intresse, duglighet och ordentlighet.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisas till propositionen.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

3:o.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts under punkten 3:o av förevarande proposition nr 117 gjorda framställning och med hänvisning till den i propositionen lämnade utredningen i här avsedda ärende får utskottet hemställa,

Ang. understöd åt vissa städerskor i postverket.

att riksdagen må medgiva, att till städerskorna *Stina Lisa Nyqvist, född Larsdotter, Mathilda Söderberg, född Hansson,* och *Elna Håkansson, född Olsson,* må utbetalas understöd med följande årliga belopp nämligen till Stina Lisa Nyqvist 240 kronor och till en var av Mathilda Söderberg och Elna Håkansson 480 kronor, att utgå av postmedel räknat från och med den dag vederbörande frånträder sin befattning i postverkets tjänst.

4:o.

Beträffande Kungl. Maj:ts i punkterna 4:o och 5:o av ifrågavarande proposition framställda förslag rörande pension åt lokomotivföraren vid statens järnvägar Herman Julius Lysholms änka Anna Serafina Lysholm, född Högelin, samt rörande pension åt lokomotivföraren Anders Peter Andersson Forsbergs änka Johanna Forsberg, född Nilsson, yttrar sig utskottet i annat sammanhang (utlåtande nr 38, punkterna 52—53); vilket utskottet här velat för riksdagen

anmäla.

5:o.

I punkten 6:o av propositionen nr 117 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre kompressorskötaren *Johan Olofsson* i Trollhättan må från och med den 1 juli 1927 under sin återstående livstid uppbära ett årligt understöd av 948 kronor, att utgå av statens vattenfallsverks medel.

Ang. understöd åt förre kompressorskötaren J. Olofsson.

Beträffande Olofssons anställningsförhållanden m. m. inhämtas av handlingarna i ärendet huvudsakligen följande:

Olofsson, som är född år 1858, har från hösten 1889 till hösten 1899 varit anställd vid Nya Trollhätte kanalbolag — vars egendom år 1905 övertagits av staten — dels som smedhantlangare, dels vid mudder- och undervattensarbete, samt därefter arbetat vid Trollhättans elektriska kraftaktiebolag som smedhantlangare och ugnsarbetare samt maskinist, bland annat vid kraftstationen å Önan i Trollhättan. Den 1 augusti 1906 övertog staten viss nämnda kraftaktiebolag tillhörig egendom, däribland kraftstationen å Önan, och i samband därmed övergick Olofsson i egenskap av maskinist i Trollhätte kanal- och vattenverks tjänst. År 1908 förflyttades han till statens

vattenfallsverks byggnadsavdelning som kompressormaskinist, i vilken egenskap han sedermera tjänstgjort vid olika byggnadsföretag ända till den 20 mars 1925, då han på grund av arbetenas avslutande fått lämna sin anställning.

Olofssons sammanlagda anställningstid i statens tjänst har sålunda utgjort över 18 år; hans tjänstetid hos de enskilda företag, vilkas verksamhet och egendom sedermera helt eller delvis övertagits av staten, uppgår till nära 17 år.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet. Utskottet vill erinra, att 1925 års riksdag beviljat årligt understöd av vattenfallsverkets medel åt en i nämnda verks tjänst anställd kompressorskötare med anställningsförhållanden liknande de i förevarande fall åberopade. På grund härav och med hänsyn till vad i föreliggande ärende blivit upplyst tillstyrker utskottet, att understöd beredes kompressorskötaren Olofsson. Mot vad Kungl. Maj:t i dylikt hänseende föreslagit har utskottet intet att erinra.

Utskottet hemställer därför,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

6:o.

Ang. pension åt f. d. biträdande postexpeditören Hilma Olivia Dahlén.

I en inom första kammaren av herr *Julin* väckt motion nr 146 har hemställts, »att riksdagen måtte tilldela f. d. biträdande postexpeditören änkefru *Hilma Olivia Dahlén, född Morén,* ett årligt understöd av 1,344 kronor att, räknat från och med den 1 oktober 1926, under hennes återstående livstid utgå av postmedel».

I motionen har anförts bland annat följande:

»Änkefru Hilma Olivia Dahlén, född Morén, den 7 maj 1855, har varit anställd i postverket som biträdande postexpeditör och som tillfälligt biträde, på sätt framgår av följande tablå, under tillhopa mer än 39 år.

Anställning vid postverket	Tid	År	Mån.	Dagar	Tjänstgörings-ort	Av-löning kr.
1:o såsom biträdande post-expeditör (extra biträde)	1/1 1874—30/6 1878	4	6	—	Avesta	300
	1/7 1879—31/12 1880	1	6	—	Umeå	360
	1/4 1883—31/5 1883	—	2	—	»	360
	1/4 1888—31/12 1898	10	9	—	Nordmaling	900
	1/1 1899—31/12 1903	5	—	—	»	1,050
	1/1 1904—31/7 1907	3	7	—	»	1,200
	1/8 1907—28/7 1916	8	11	28	»	1,350
	Summa	34	5	28		
2:o såsom tillfälligt biträde (dispositionsbiträde)	15/7 1883—31/3 1888	4	8	15	Nordmaling	720
	Summa tjänstgöringstid	39	2	13		

Fru Dahlén är änka efter postmästaren Alfred Dahlén i Nordmaling, vilken avled den 28 september 1926.

Fru Dahlén har i sin egenskap av postfunktionär icke haft formell pensionsrätt, men hon skulle, därest hon vid sin avgång sökt pension, utan varje tvivel genom statsmakternas försorg erhållit ett årligt understöd av postmedel i likhet med vad fallet varit med samtliga de i postverkets tjänst anställda extra befattningshavare, som vid sin avgång kunnat uppvisa tillräckligt lång väl vitsordad tjänstgöringstid. Anledningen till att fru Dahlén underlåtit att ansöka om sådant understöd har varit, att hennes mans pension synts makarna tillräcklig för bådas uppehälle.»

Beträffande motiveringen i övrigt hänvisar utskottet till motionen.

Över ifrågavarande motion har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande av statskontoret, som i ärendet inhämtat yttrande av generalpoststyrelsen.

Generalpoststyrelsen har vitsordat riktigheten av motionärens uppgifter rörande änkefru Dahléns tjänste- och avlöningsförhållanden samt vidare anfört följande:

»Såsom av motionen framgår, har änkefru Dahlén tjänstgjort i postverket sammanlagt över 39 år. Härunder har hon icke ägt åtnjuta semester eller annan kostnadsfri ledighet. För sjukdom och vårdande av enskilda angelägenheter har hon under de sista 22 åren — för vilka uppgifter föreligga — varit tjänstledig sammanlagt allenast 567 dagar, motsvarande 26 dagar per år. Med hänsyn till änkefru Dahléns långa och oförvitliga tjänstgöring finner generalpostyrelsen det rättvist och billigt, att hon tillerkännes årligt understöd av postmedel.

Generalpoststyrelsen vill i detta sammanhang framhålla, att fru Dahlén, såsom varande gift, på grund av de under hennes anställningstid gällande bestämmelser icke kunnat befordras till ordinarie befattning och sålunda ej heller erhålla med dylik anställning förenad pensionsrätt.

Beträffande det av motionären föreslagna understödsbeloppet kan det måhända synas, som om detsamma vore väl högt, ställt i förhållande till det av änkefru Dahlén senast uppburna arvodet. Såsom motionären framhåller, skulle emellertid fru Dahlén, därest hon vid tiden för sin avgång anhållit om understöd, sannolikt hava kunnat påräkna en pension, vilken, efter senare beslutade förbättringar i fråga om pensionsförmånerna, numera skulle uppgå till det av motionären föreslagna beloppet.

Generalpoststyrelsen tillåter sig i detta sammanhang erinra om, att f. d. extra postexpeditören fru Anna Maria Österlund av 1921 års riksdag beviljades ett understöd av 1,200 kronor, beräknat å ett arvode av 1,800 kronor för år. Den av fru Österlund uppburna pensionen utgår numera, efter förhöjning enligt kungl. kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280), till ett belopp av 1,728 kronor för år.

Det förhållande, att änkefru Dahlén icke förrän efter mannens död anhållit om pension, synes generalpoststyrelsen icke rimligtvis böra medföra, att hennes pensionsförmåner sättas lägre än det belopp, hon vid avgången kunnat påräkna, utökat med därå senare beslutade förhöjningar.»

Under åberopande av nu anförda förhållanden har generalpoststyrelsen ansett sig böra tillstyrka bifall till den i motionen gjorda hemställan.

Statskontoret har för sin del framhållit, att med hänsyn till de i detta fall föreliggande omständigheterna intet syntes vara att erinra mot bifall till förslaget.

Utskottet.

Med hänsyn till vad i ärendet förekommit har utskottet ansett sig böra biträda det i motionen framställda förslaget; dock att det ifrågasatta underhållet synes böra utgå från och med den 1 januari 1927. Utskottet — som anser att den tillstyrkta förmånen i detta fall bör benämnas pension — får sålunda hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion I:146, må medgiva, att f. d. biträdande postexpeditören Hilma Olivia Dahlén, född Morén, må från och med den 1 januari 1927 under sin återstående livstid av postmedel uppbära en årlig pension av 1,344 kronor.

7:o.

Ang. understöd eller pension åt f. postföraren A. E. Engström.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 53 har herr *Hage* hemställt, »att riksdagen måtte besluta tillerkänna f. d. postföraren *Anton Edvard Engström*, Gunnarsbyn, Råneå församling, Norrbottens län, ett mindre understöd eller en pension av den storlek riksdagen kan finna lämpligt».

Med avseende å vad motionären anfört till stöd för sitt yrkande hänvisar utskottet till motionen.

Av tillgängliga handlingar framgår, att Engström är född den 15 oktober 1873, att han tjänstgjort såsom postförare å linjen Niemisel—Gunnarsbyn i Norrbottens län under tiden 1 januari 1904—31 juli 1925, att han numera är på grund av sjukdom oförmögen till arbete samt att han befinner sig i fattiga omständigheter.

Engström har tidigare såväl hos generalpoststyrelsen som hos Kungl. Maj:t gjort framställningar om erhållande av understöd av statsmedel. Senast har han i en i april 1926 till Kungl. Maj:t ingiven skrift anhållit, att ålderdomsunderstöd om möjligt måtte beviljas honom enligt samma grunder och villkor, som gällde beträffande lantbrevbärare och postexpeditionsföreståndare.

I ett över sistnämnda framställning avgivet utlåtande den 9 april 1926 anförde *generalpoststyrelsen* följande:

»Förre postföraren Anton Edvard Engström, som är född den 15 oktober 1873, har — enligt kontrakt — medelst häst och åkdon fortskaffat posten mellan poststationen i Niemisel och poststationen i Gunnarsbyn från och med den 1 januari 1904 till och med den 31 juli 1925, då han på grund av postföringslinjens omreglering, efter uppsägning från postverkets sida, frånträdde sin förenämnda befattning efter att hava innehaft densamma i 21 år 7 månader. Engström var vid avgången icke fullt 52 år gammal.

I ersättning för postföringen i fråga, vilken Engström ombesörjt 3 gånger i veckan, har han uppburit följande belopp för helt år räknat, nämligen under tiden

1 januari 1904—28 februari 1917	468 kronor,	
1 mars 1917—31 januari 1918	624 »	
1 februari 1918—31 juli 1919	780 »	samt
1 augusti 1919—31 juli 1925	1,092 »	

Vägsträckan mellan Niemisel och Gunnarsbyn och åter är 28 kilometer lång, och för varje tur har Engström använt en tid av omkring 4 timmar. Härtill bör läggas överliggningstid, som varierat mellan 1 $^1/_2$ och 3 $^1/_4$ timmar. Engströms arbete i postverkets tjänst kan icke anses hava varit av ansträngande beskaffenhet. Det lyte, som Engström i sin skrivelse till Kungl. Maj:t åberopar, har icke åsamkats honom under arbete i postverkets tjänst.

I skrivelse till generalpoststyrelsen den 18 november 1925, hit inkommen den 26 januari påföljande år, har Engström gjort framställning om understöd. Vid ärendets föredragning i generalpoststyrelsen den 12 februari 1926 ansågs Engströms ifrågavarande framställning icke kunna föranleda någon styrelsens åtgärd, varom Engström den 18 samma februari erhöll underrättelse. Sedermera har Engström hos generalpostdirektören Örne förnyat sin framställning och därvid erhållit svar av innehåll, som framgår av Engströms underdåniga framställning bilagt meddelande, daterat den 26 februari 1926.

Enligt de av Kungl. Maj:t i brev till generalpoststyrelsen den 20 juni 1913 och 28 juni 1918 fastställda grunder för tilldelande av ålderdomsunderstöd gäller, att dylika understöd till belopp, motsvarande högst $^2/_3$ av senast utgående ersättning, kunna tilldelas *poststationsföreståndare* — som varit anställda medelst personligt kontrakt — och *lantbrevbärare,* vilka i sådan egenskap tjänstgjort i postverket minst 25 år eller, i undantagsfall, under kortare tid, och vilka befinnas vara i behov av understöd. Dessa bestämmelser, som fastställts efter riksdagens hörande, medgiva icke tilldelande av understöd åt postförare, vilka — utan att hava verkställt lantbrevbäring — allenast forslat post mellan två eller flera postanstalter.

Det arbete, som åligger postförare, inskränker sig huvudsakligen till att transportera slutna poster från en postanstalt till en annan, under det att lantbrevbärare direkt tillhandagå den korresponderande allmänheten med olika postgöromål. En väsentlig skillnad föreligger alltså mellan postförares och lantbrevbärares åligganden och ansvar.

Ehuruväl, såsom ovan framhållits, enligt för generalpoststyrelsen gällande bestämmelser understöd icke kan tilldelas f. d. postförare, som, utan att hava verkställt lantbrevbäring, allenast forslat post mellan olika postanstalter, har generalpoststyrelsen vid enstaka tillfällen hos Kungl. Maj:t hemställt om åtgärd till beredande av understöd åt jämväl sådana postförare. Riksdagen har också i ett fåtal fall, på grund av avlåtna propositioner eller med anledning av väckta motioner, beviljat f. d. postförare understöd av postmedel. I dessa fall hava emellertid — såsom även bankoutskottet uttalat i sitt utlåtande nr 22 till 1922 års riksdag — förelegat särskilda på frågan om understöd inverkande omständigheter, vilka ansetts böra föranleda undantag från gällande bestämmelser, såsom skada genom olycksfall under tjänstutövning eller synnerligen lång anställningstid under sällsynt svåra och krävande förhållanden m. m.

Då varken visats eller ens gjorts gällande att några dylika särskilda omständigheter föreligga beträffande Engström, saknar generalpoststyrelsen anledning tillstyrka bifall till Engströms nu föreliggande underdåniga framställning.»

På grund av vad sålunda anförts hemställde generalpoststyrelsen, att Engströms föreliggande framställning icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. Kungl. Maj:t beslöt den 15 oktober 1926 i enlighet med vad styrelsen hemställt.

Utskottet. Såsom av handlingarna framgår har Engström icke tjänstgjort såsom lantbrevbärare utan endast haft att i egenskap av entreprenör befordra slutna poster mellan två postanstalter. Han är sålunda icke berättigad till ålderdomsunderstöd enligt därom gällande, i generalpoststyrelsens ovan intagna utlåtande omförmälda bestämmelser.

Av utredningen framgår vidare, att Engström bestritt ifrågavarande tjänstgöring under en tid av endast omkring 21 $^1/_2$ år och därvid fullgjort tre turer i veckan — varje tur krävande omkring 4 timmar, frånsett överliggningstid — samt att han vid 51 års ålder lämnat anställningen på grund av omreglering av postföringslinjen.

Utskottet vill framhålla, att understöd av allmänna medel hittills icke tilldelats postförare under förhållanden liknande de i förevarande fall åberopade, samt att ett bifall till det nu väckta förslaget enligt utskottets mening skulle vara ägnat att medföra konsekvenser av icke önskvärd art. På grund härav har utskottet, oaktat ömmande omständigheter med avseende å hälsotillstånd och ekonomiska förhållanden här kunna anses föreligga, funnit sig böra avstyrka bifall till motionen.

Med åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att förevarande motion II: 53 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

8:o.

Ang. viss ersättning åt förste postiljonen E. A. Salander.

I en inom andra kammaren av herr *Hage* jämte tre av kammarens övriga ledamöter väckt motion nr 229 har hemställts, att riksdagen måtte besluta tilldela förste postiljonen *Erik Albin Salander* i Luleå en ersättning — eventuellt utgående årligen från tiden för en i motionen omnämnd olyckshändelse, som drabbat Salander, eller på annat sätt — och avvägd såväl med hänsyn till den minskade årliga inkomst, som Salander erhölle på grund av utebliven befordran, som med hänsyn till de lidanden och den försvagade hälsa, som blivit en följd av nämnda olyckshändelse, vilken utan hans egen förskyllan träffat honom under arbete i statens tjänst.

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen med därvid fogad bilaga.

Över ifrågavarande motion har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande av statskontoret, som i ärendet hört generalpoststyrelsen.

Generalpoststyrelsen har i sitt yttrande till en början lämnat följande redogörelse: *Generalpoststyrelsen.*

»Erik Albin Salander, som är född den 17 maj 1877, antogs till extra vaktbetjänt den 18 november 1898 och utnämndes den 27 december 1902 till ordinarie vaktbetjänt samt befordrades den 23 december 1911 till sin nu innehavande befattning som förste postiljon.

Under tjänstgöring inom postkupé nr 53, Kiruna—Luleå, den 14 mars 1918 blev Salander utsatt för olycksfall. Såvitt framgår av de handlingar, som varit tillgängliga vid föredragning i generalpoststyrelsen den 31 augusti 1926 av en framställning från Salander angående ersättning i anledning av olycksfallet i fråga, tillgick detta sålunda, att, då tåget var på ingång till Holmfors' station — vilken station enligt då gällande tidtabell skulle passeras 6.33 f. m. — postvagnen till följd av axelbrott urspårade och Salander, som vid tillfället syntes hava uppehållit sig å vagnens plattform, hoppade — eller möjligen föll — mot en invid spåret befintlig vedstapel samt därefter kastades bakåt mot tåget och släpades med detta en sträcka av ungefär tio meter.

Enligt en skrivelse från Salander den 3 december 1926, vilken skrivelse finnes bilagd motionen, skulle emellertid Salander vid vagnens urspåring, efter att förgäves hava sökt stoppa tåget med nödbromsen, hava skyndat ut på vagnens plattform samt, liggande på denna, sökt rycka loss luftbromsslangarna mellan postvagnen och efterföljande personvagn för att sålunda stoppa tåget. Vid den stöt, som förorsakades därav, att postvagnens vänstra bakre hjul vid passerandet av yttersta växeln till Holmfors' station slitits loss, skulle Salander hava slungats ned från plattformen genom grinden, som stått öppen. Därest denna relation av händelseförloppet vid olyckstillfället är riktig, vilket generalpoststyrelsen saknar anledning att betvivla, har Salander, såsom i motionen antydes, under överhängande fara för sig själv sökt rädda såväl människoliv som även statens och enskild egendom till betydande värde.

På grund av de svåra skador, Salander vid olycksfallet erhållit, har han varit tjänstledig under tiden 15 mars 1918—31 december 1921. Under denna tid har Salander på grund av gällande avlöningsbestämmelser uppburit oavkortad lön och i mån av behov åtnjutit läkarvård på postverkets bekostnad. Därutöver har generalpoststyrelsen vid tre olika tillfällen tilldelat Salander gratifikationer till ett sammanlagt belopp av 600 kronor såsom ersättning för utgifter, vilka förorsakats honom genom olycksfallet. Enär Salanders arbetsförmåga genom olycksfallet blivit nedsatt och han till följd därav blivit urståndsatt att utföra mera ansträngande arbete eller utgöra full dagstjänst, har han från och med den 1 februari 1921 beretts särskild lättare tjänstgöring vid postkontoret i Luleå med en daglig arbetstid av allenast 5 timmar.»

Generalpoststyrelsen har vidare erinrat att — på sätt jämväl i motionen åberopats — ett i viss mån likartat fall tidigare varit under riksdagens prövning, nämligen då riksdagen i anledning av olycksfall under tjänstutövning beviljat ersättning åt förste postiljonen Johannes Andersson Almén. Beträffande sistnämnda fall har styrelsen anfört följande.

»Under tjänstgöring i postkupé å linjen Malmö—Simrishamn den 18 mars 1907 blev Almén, då tåget befann sig mellan Staffanstorps och Djurslöfs stationer, utsatt för överfall av två personer, vilka inträngde i postkupén och avlossade revolverskott, varav tre träffade Almén i huvudet. Brottslingarna tillgrepo åt posten anförtrodda försändelser till ett värde av omkring 5,200 kronor. Genom Torna och Bara häradsrätts utslag den 25 juli 1907 ådömdes förövarna av brottet straffarbete på livstid och förpliktades att i skadestånd till Almén utgiva, bland annat, 300 kronor årligen för minskad arbetsförtjänst. Av den i ärendet förebragta utredningen syntes framgå, att det berodde endast på Alméns rådighet och självuppoffrande mod vid överfallet, att brottslingarna icke i större utsträckning än skedde kunnat åtkomma de inom postkupén befintliga värdeförsändelserna. Till följd av skottskada vid överfallet förlorade Almén så gott som helt och hållet synförmågan å vänstra ögat. Efter att under tiden 19 mars 1907—31 december 1909 hava på grund av skadorna vid överfallet åtnjutit tjänstledighet, återinträdde Almén med ingången av år 1910 i full tjänstgöring vid järnvägsposten i södra distriktet.

Almén ansökte hos generalpoststyrelsen om skadestånd av statsmedel. Vid föredragning av ärendet den 27 september 1912 ansågs emellertid framställningen ej kunna bifallas. Påföljande år väcktes i riksdagens första kammare motion (nr 12) om understöd åt Almén. Riksdagen avslog motionen under motivering i huvudsak, att ingen som helst utredning förebragts angående den minskning i biinkomster, Almén såsom följd av honom vid överfallet tillfogade skador måst vidkännas.

Med anledning av motion till 1918 års lagtima riksdag av herr Lovén m. fl. (nr 139 A. K.) medgav emellertid sagda riksdag, att Almén finge under sin återstående livstid å postverkets pensionsstat uppbära ett årligt understöd av 300 kronor, vilket understöd motsvarade beloppet av det skadestånd, som Almén genom domstols utslag fått sig tillerkänt för minskad arbetsförtjänst och som ej kunnat av förövarna till brottet gäldas, varför det synts riksdagen skäligt, att staten iklädde sig fullgörandet av ifrågavarande förbindelse.

I en år 1921 inom riksdagens andra kammare väckt motion (nr 147) hemställdes, att, då Almén på grund av sina, med anledning av det mot honom vid överfallet förövade våldet, nedsatta kroppskrafter ej kunnat ifrågakomma till befordran till överpostiljonstjänst, riksdagen måtte anslå erforderligt belopp till en överpostiljonsbefattning åt Almén, med rätt för honom att fortfarande innehava den tjänstgöring han då bestrede.

I det från generalpoststyrelsen infordrade yttrandet över motionen avstyrkte styrelsen bifall till densamma samt ifrågasatte, huruvida icke den ytterligare gottgörelse, som ansågs böra tilldelas Almén, borde beredas honom genom tillägg till det honom redan beviljade understödet med ett belopp, motsvarande det, varmed hans lön skulle ökas, om han befordrades till överpostiljon. Under uttalande att det av generalpoststyrelsen föreslagna sättet för beredande av gottgörelse åt Almén borde underkastas närmare utredning, hemställde statsutskottet, att ifrågavarande motion icke måtte vinna riksdagens bifall; och beslöt riksdagen i enlighet med utskottets hemställan. På grund av vad sålunda förekommit föreslog Kungl. Maj:t, sedan generalpoststyrelsen inkommit med begärd, av statsutskottet ifrågasatt utredning, i proposition nr 70 till 1922 års riksdag, att Almén skulle gottgöras för de skador, han vid självuppoffrande pliktuppfyllelse ådragit sig, genom en ökning av honom tidigare tilldelat understöd med av

generalpoststyrelsen föreslaget belopp, 408 kronor årligen, att utgå under Alméns återstående tjänstetid vid postverket. Riksdagen, som biföll propositionen, ansåg billigheten bjuda, att Almén vid avgången bereddes pension såsom överpostiljon.»

Beträffande en jämförelse mellan det av riksdagen tidigare behandlade ärendet angående ersättning åt förste postiljonen Almén samt det nu föreliggande fallet har generalpoststyrelsen härefter anfört följande:

»Av en jämförelse mellan det nu relaterade fallet och föreliggande ärende angående understöd åt Salander framgår, att de båda fallen, ehuru väsentligen lika, dock sinsemellan förete en principiell olikhet, i det att i det förra fallet den lidna skadan vållats genom brottslig gärning, under det att i det senare, såvitt blivit visat, skadan uppkommit genom olycksfall. Skadegörelse genom brott medför skadeståndsskyldighet, vilken omfattar dels och i främsta rummet den direkta minskningen i den skadelidandes tillgångar, dels ock uteblivande av en — om skadan ej inträffat — säkert påräknad inkomst. Vid skada till följd av olycksfall åter är den lagliga rätten till skadeersättning, i de undantagsfall där sådan rätt överhuvud föreligger, betydligt mindre omfattande. Denna skillnad mellan de båda fallen har synts generalpoststyrelsen vara av betydelse för bedömande av frågan om beredande av ersättning åt Salander i anledning av olycksfallet.

Motionen bilagda handlingar synas utvisa, att den postvagn, i vilken Salander vid olyckstillfället tjänstgjorde, enligt hans åsikt icke varit ur trafiksäkerhetssynpunkt fullgod. Generalpoststyrelsen saknar anledning att närmare ingå på frågan, huruvida på grund härav eller av annan anledning någon skadeståndsfordran mot statens järnvägar uppkommit för Salander. Därest någon sådan fordran förefunnits, är den emellertid på grund av bestämmelse i 10 § av lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägsdrift numera preskriberad. Emot postverket kan någon skadeståndsrätt i varje fall icke lagligen grundas på sagda av Salander antydda förhållande, enär generalpoststyrelsen givetvis icke kan göras ansvarig för tilläventyrs förefintliga fel ur trafiksäkerhetssynpunkt å de postvagnar, som framföras å statens järnvägar.»

Med avseende å det i motionen väckta förslaget om ersättning åt Salander har generalpoststyrelsen slutligen yttrat följande:

»Med hänsyn till ovan berörda principiella olikhet mellan nu förevarande fall och fallet Almén har generalpoststyrelsen ansett sig icke kunna för sin del vidtaga andra åtgärder för beredande av ersättning åt Salander i anledning av olycksfallet än de, för vilka ovan redogjorts. Enär emellertid Salander genom det svårartade olycksfallet tillskyndats stora kroppsliga och andliga lidanden och åsamkats ekonomiska förluster, torde likväl, enligt generalpoststyrelsens åsikt, billighetsskäl kunna åberopas för, att Salander av statsverket beredes ytterligare ersättning, desto mera som han, enligt vad av den motionen bilagda skrivelsen från Salander framgår, drabbats av olycksfallet under försök att, utan hänsyn till fara för eget liv, rädda människoliv och egendom.

Den ytterligare ersättning, som må anses böra beredas Salander, torde lämpligen kunna beräknas med hänsyn till den förlust, Salander på grund av olycksfallet tillskyndats genom uteblivande av en befordran, som han kunnat påräkna, därest hans tjänsteduglighet icke blivit av olycksfallet ned-

satt. I skrivelse den 21 december 1925, angående särskild ersättning åt Salander, har postdirektören i norra distriktet framhållit, att Salander, därest han icke drabbats av olycksfallet, med sannolikhet kunnat påräkna att vid nämnda tidpunkt hava varit befordrad till överpostiljon. Det belopp, som motsvarar skillnaden mellan hans nuvarande avlöning — enligt 12:e löneklassen å G-ort — och den avlöning han skulle uppburit enligt högsta (14:e) löneklassen i 10:e lönegraden (överpostiljon), utgör 432 kronor per år.»

På grund av det anförda har generalpoststyrelsen förklarat, att från styrelsens sida intet vore att erinra mot, att den uti förevarande motion gjorda hemställan på så sätt bifölles, att Salander tillerkändes ett årligt understöd av postmedel att från den 1 januari 1926 räknat utgå under hans återstående tjänstetid vid postverket med 432 kronor jämte dyrtidstillägg enligt de grunder, som vid varje särskild tidpunkt vore eller kunde bliva bestämda för åtnjutande av dyrtidstillägg å hans avlöningsförmåner såsom förste postiljon; och syntes Salander vid avgången ur postverkets tjänst billigtvis böra beredas pension såsom överpostiljon.

Statskontoret. Statskontoret har, under hänvisning till generalpoststyrelsens yttrande i ärendet, för egen del framhållit, att med hänsyn till de omständigheter, som enligt vad utredningen gåve vid handen i detta fall förelåge, intet syntes vara att erinra mot att det i motionen framställda förslaget bifölles på sätt generalpoststyrelsen tillstyrkt.

Utskottet. Av den utredning, som numera förebragts i ärendet, synes framgå, att anledning förefinnes till antagande, att Salander vid ifrågavarande olyckstillfälle under överhängande fara för sig själv sökt rädda såväl människoliv som statens och enskild egendom till betydande värden. Med särskilt avseende fästat vid detta förhållande har utskottet — oaktat enligt utskottets mening förevarande fall ej kan helt jämställas med förberörda av riksdagen behandlade ärende angående ersättning åt förste postiljonen J. A. Almén — funnit sig böra tillstyrka att särskild ersättning av statsmedel beredes Salander för de lidanden och den uteblivna befordran, som för honom blivit följden av olycksfallet. Med avseende å formen för och omfattningen av nämnda ersättning vill utskottet ansluta sig till generalpoststyrelsens av statskontoret biträdda förslag; dock att det föreslagna understödet ej synes böra utgå för tid före ingången av år 1927.

I likhet med generalpoststyrelsen finner utskottet billighetsskäl tala för att Salander vid avgång ur tjänst tillerkännes pension med belopp, motsvarande vad som tillkommer överpostiljon. Frågan härom synes emellertid icke nu böra göras till föremål för riksdagens beslut.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 229 må medgiva, att förste postiljonen Erik Albin Salander må från och med den 1 januari 1927, så länge han kvarstår i sin befattning, av postmedel uppbära ett årligt understöd av 432 kronor, med rätt att därå åtnjuta dyrtidstillägg enligt de grunder, som äro eller må varda stadgade i fråga om dyrtidstillägg å hans avlöningsförmåner såsom förste postiljon.

9:o.

Ang. pension åt sågverksarbetaren E. L. Eriksson.

I en inom första kammaren av herr *Lundell* väckt motion nr 61 har anförts och hemställts följande:

»Sågverksarbetaren *Erik Ludvig Eriksson* vid Granviks bruksegendom i Skaraborgs län har, såsom av bilagda intyg framgår, alltsedan 1890, då staten förvärvade nämnda egendom, arbetat i därvarande skogar och sågverk.

Eriksson, som nu är 71 år, har sålunda i 36 år arbetat för statens skogsväsendes räkning och i viss grad i förmansställning samt därvid städse ådagalagt villighet, omtanke och duglighet. Genom olycksfall 1923 förlorade Eriksson högra handens tumme, varför hans arbetsförmåga oavsett åldern väsentligen nedsatts. För denna handskada åtnjuter Eriksson från domänverket 400 kronor i årlig livränta, men då detta belopp ej är tillräckligt för hans uppehälle, synes mig, att Eriksson även bör komma i åtnjutande av pension.

På grund av det anförda hemställes, att riksdagen måtte bevilja sågverksarbetaren vid statens bruksegendom Granvik Erik Ludvig Eriksson en årlig pension av 400 kronor att utgå från och med den 1 januari 1927.»

Över ifrågavarande motion har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande av statskontoret, som i ärendet hört domänstyrelsen.

Domänstyrelsen har yttrat följande:

»Domänstyrelsen vitsordar riktigheten av motionärens uppgifter i fråga om de faktiska förhållanden, som kunna vara av vikt för frågans bedömande. Härutöver är styrelsen i tillfälle meddela, att Eriksson efter en 10-årig anställning å Granviks egendom övergick i domänverkets tjänst, då Kungl. Maj:t och kronan år 1890 inköpte nämnda egendom med tillhörande sågverk. Han har under sin långa tjänstetid arbetat dels såsom sågare, dels såsom kantare, dels ock såsom sågställare, varjämte han under vintertiden, då sågverksrörelsen legat nere, sysselsatts med virkesaptering och avmätningsarbeten. Under senaste tiden har han uteslutande sysslat med sågskärpning; något mera inkomstgivande skogsarbete är han numera på grund av sin ålder icke i tillfälle att åtaga sig.

Under de sista sex åren har Eriksson åtnjutit en avlöning av i medeltal 1,093 kronor; för närvarande uppbär han en dagspenning av 4 kronor.

Eriksson innehar mot en årlig avgäld av 35 kronor på arrende en mindre torplägenhet, vilken lämnar honom och hans familj husrum och vedbrand samt föda åt en ko.

Erikssons höga ålder och långvariga, av vederbörande jägmästare väl vitsordade tjänstgöring göra honom, enligt styrelsens förmenande, väl förtjänt av ett årligt understöd från statens sida, när han lämnar sin befattning vid Granviks såg. Därest intet oförutsett inträffar, lärer han kunna tjänstgöra som sågskärpare under nu pågående sågningssäsong, vilken beräknas bliva avslutad den 1 instundande juli.

Med hänsyn därtill får styrelsen föreslå, att understödsbeloppet, därest det varder beviljat, måtte utgå — ej såsom motionären hemställer från och med innevarande års början — utan från och med månaden näst efter den, då han lämnar sin anställning vid Granviks såg.»

Statskontoret har för egen del anfört:

»Såsom framgår av domänstyrelsens skrivelse har Eriksson, inberäknat en tioårig anställning vid Granviks egendom med tillhörande sågverk, innan densamma år 1890 övergick i kronans ägo, varit där anställd omkring 46 år; och anser statskontoret i likhet med domänstyrelsen, att någon pension bör tillkomma honom, när han 71 år gammal nödgas inom kort lämna sin anställning. Med hänsyn till föreliggande förhållanden och särskilt därtill, att Eriksson utöver sin arbetsförtjänst åtnjuter en livränta av statsmedel å 400 kronor årligen såsom olycksfallsersättning, får statskontoret, som antar att motionärens förslag avser en oreglerad pension å 400 kronor, vilken motsvarar en nyreglerad pension å 792 kronor, ifrågasätta, huruvida icke pensionen i detta fall bör bestämmas till 756 kronor, varigenom Eriksson skulle med inberäkning av livräntan bekomma samma förmån, som skulle hava tillkommit honom, om kungörelsen nr 10/1926 varit å honom tillämplig. Pensionen synes böra anvisas att utgå från statens domäners fond samt åtnjutas från och med månaden näst efter den, då Eriksson entledigas från sin anställning.»

Utskottet. På grund av vad i ärendet blivit upplyst finner utskottet det vara billigt, att sågverksarbetaren Eriksson tillerkännes någon pension av allmänna medel. I fråga om storleken av denna pension har utskottet — som med avseende å den av statskontoret tillämpade beräkningsgrunden åberopar vad utskottet i utlåtande nr 36, punkten 32, denna dag anfört — med hänsyn till Erikssons långvariga anställning icke funnit anledning till erinran mot det av statskontoret ifrågasatta beloppet av 756 kronor. Pensionen torde, på sätt statskontoret föreslagit, böra beviljas från statens domäners fond och utgå från och med månaden näst efter den, vari Eriksson lämnar sin anställning.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion I: 61, må medgiva, att sågverksarbetaren vid Granviks kronopark Erik Ludvig Eriksson må från och med månaden

näst efter den, vari han entledigas från sin anställning, under sin återstående livstid uppbära, utöver honom tillkommande livränta, en årlig pension av 756 kronor, att utgå från statens domäners fond.

Stockholm den 22 april 1927.

På bankoutskottets vägnar:

C. E. SVENSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *C. E. Svensson, Pettersson* i Olovstorp, *Andersson* i Hedsta, *Östergren, P. A. Larsson, Bodin* och *Forssberg;*

från andra kammaren: herrar *Borggren, Bäcklund, Lovén, Olsson* i Berg, *Wikström, Ryberg, Höglund* och *Svensson* i Betingetorp.